



SPORT VE STŘEDOVĚKU

Periodizace feudalismu (feudum = půda)

| <i>Etapa</i> | <i>Třídy</i> | <i>Ideál</i> | |
|--------------------------|-----------------------------|---|--|
| Raný 476 – 1000 | šlechta lid | světec – tělesná askeze | |
| Vrcholný 1000 – 14st. | šlechta lid měšťané | světec – ideál duchovní rytíř – ideál světský/tělesný | |
| Pozdní 14.st – 1492 | šlechta lid buržoazie | harmonická osobnost – návrat k antice Itálie – renesance, humanismus | |
| | | | |

TĚLESNÉ AKTIVITY VE STŘEDOVĚKU

| <i>Období</i> | <i>Třída</i> | <i>Formy aktivit</i> |
|---|--|--|
| <p>Raný středověk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monopol křesťanství • Negace těla a TV • Ideál světce | <p>šlechta</p> <p>lid</p> | <p>Vojenská příprava + lov + zábavy + tanec</p> <p>Tradiční hry a zábavy + tanec + „pracovní“ TV + zápasy</p> |
| <p>Vrcholný středověk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vojenská těl. příprava • Ideál rytíře | <p>šlechta</p> <p>měšťané</p> <p>lid</p> | <p>Rytířská výchova + turnaje</p> <p>Šermířské a střelecké bratrstva</p> <p>Tradiční aktivity + pracovní TV</p> |
| <p>Pozdní středověk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Humanismus – • Obnova kalokagathie • Rozvoj teorie TV • Školní TV | <p>šlechta</p> <p>buržoazie</p> <p>lid</p> | <p>Zánik rytířství; rytířské akademie</p> <p>Formování sportů (šerm, gymnastika, atletika, golf, tenis, rugby – fotbal)</p> <p>Tradiční aktivity</p> |

RYTÍŘSKÉ CNOSTI

ETICKÉ:

- Zbožnost
- Statečnost
- Pomoc slabším
- Velkorysost
- Věrnost králi/pánovi
- Věrnost dámě
(platonická láska)

VOJENSKÉ:

- Jízda – equitare
- Šerm a zápas – caestibus certare
- Plavání – natare
- Lukostřelba – sagitare
- Lov – aucupari
- Šach – scacis ludere
- Veršování - versificare

RYTÍŘSKÉ TURNAJE

Geoffreoy de Preuilly

- **Buhurt – souboj skupin**
- **Tjost - souboj jednotlivců**

10. - 14. stol. - vojenský ráz, příprava těžkooděnců

14. – 15. stol. – zábavný ráz, loupěžní rytíři

15. – 16. stol. – dvorská zábava, imitace turnajů

16. – 17. stol. – souboje o čest, karusely jako škola jízdy

17. – 18. stol. – dostihy

- voltižování - *krasojízda*

- *gymnastika*

Humanismus - důraz na pozemský život, důstojnost člověka, kritika autorit, přímé vědecké poznávání, rozvoj národních jazyků;
Antika jako ideový vzor – obnova ideálu harmonické osobnosti

- Šlechta

- Venkovský a městský lid

- Měšťané

- Rytířství jako privilegium - dvorská kultura a dvořanství - rytířské akademie ("rytířský pětiboj": jízda na koni, plavání, lukostřelba, šerm, lov)

- tradiční aktivity + první sportovní profesionálové

- městské a meziměstské střelecké soutěže

- formování sportovních her, atletiky, šermu, gymnastiky, dostihů

- sportovní objekty - míčovny, kuželkárny, střelnice, šermírny, jízdárny

ROZVOJ TEORIE SPORTU A ŠKOLNÍ TV V OBDOBÍ HUMANISMU

- **Vittorino Ramboldini da FELTRE** (1378-1446) - Casa giocosa (Dům radosti)-
prosazoval antický ideál, průkopník pobytů v přírodě, nejvýznamější vychovatel renesanční Itálie, nezanechal žádné napsané dílo
- *Thomas MOORE (1478-1535) Utopie*
- *Tomasso CAMPANELLA (1568-1639) Sluneční stát*
- *Pietro Paolo VERGERIO (1349-1428) O ušlechtilých mravech a svobodných zaměstnáních mládeže*
- *Maffeo VEGIO (1406-1458) O výchově dětí*
- *Lodovigo VILVES (1492-1540) Jak vyučovat*
- *Joachim CAMERARIUS (1500-1574) Dialog o cvičeních*
- *Hieronymus MERCURIALIS (1530-1606) O umění gymnastickém knihy šestery*
- *Richard MULCASTER (1533-1611) Základy výchovy*
- **Francois RABELAIS** (1483-1553) *Gargantua a Pantagruel*
- *Michel de MONTAIGNE (1535-1592) Eseje*
- *Olaus MAGNUS (1489 – 1558) Dějiny severských národů*
- *Roger ASCHAM (1516-1569), Lukostřelec*
- *Archangelo TUCCARO (1538-1616) Tři dialogy o cvičení a voltizování ve vzduchu*
- *Antonio SCAINO Traktát o míčové hře*
- *Nikolaus WYNNMAN Dialog o umění plavat*
- **J. A. KOMENSKÝ**
- **Rozvoj tělesné výchovy zpomalila téměř v celé Evropě třicetiletá válka....**

